

КОНЦЕПЦІЯ «РУСЬКИЙ СВІТ» ЯК ВИКЛИК УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВНОСТІ

Галіченко Максим Володимирович
викладач кафедри філософії та
соціально-гуманітарних наук
Херсонського державного університету
galichenko@i.ua

Розпад Радянського Союзу спричинив появу нових незалежних держав, у яких актуальністю набула проблема формування національної ідентичності. Національна ідентичність постає як індивідуальне та колективне відчуття належності до певної національної спільноти, ототожнення з її символами, цінностями, культурою, історією, територією, державними та правовими інституціями, політичними та економічними інтересами [3, с. 3]. Важливими чинниками формування національної ідентичності є культура та релігія.

Для сучасної Української держави головним завданням постає утвердження нової національної ідентичності, яка б відповідала реаліям ХХІ століття. У свою чергу Росія наразі постала перед проблемою цивілізаційного вибору, який тісно пов'язаний з виробленням нової цивілізаційної ідентичності.

Цивілізаційна ідентичність як категорія характеризує належність індивіда, соціальних груп або народів до певної цивілізації. Як зазначає М. А. Козловець, це є граничний рівень соціокультурної самоідентифікації індивідів [2, с. 8]. На думку О. С. Панаріна, головною проблемою сучасної Росії є проблема її цивілізаційної ідентифікації. Цивілізаційна ідентифікація розуміється вченим як можливість самовизначення в історичному просторі-часі на основі загальноновизнаних цінностей [4, с. 45].

Умовно можна виділити три основні підходи до формування цивілізаційної ідентифікації сучасної Російської Федерації:

- 1) в основу ідентифікації покладена ідея російської державності, що має тисячолітню історію та проходить різні стадії розвитку від Київської Русі (Давньоруська держава) до сучасної Російської Федерації;
- 2) в основу ідентифікації покладена ідея православного царства, яка спадкується з Візантії і може бути розвинена через реалізацію ідеології «Москва – Третій Рим» та концепцію патріарха Кирила «Руський світ»;
- 3) в основу ідентифікації покладені ідеї євразійства, які передбачають створення антизахідної євразійської імперії, яка має інтегрувати різні релігії та етноси.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговує концепція патріарха Кирила «Руський світ». Вона проголошує об'єднання людей на основі православної віри, російської мови та культури, спільної історичної пам'яті. «Вірю, – заявив Патріарх, – що тільки згуртований «Руський світ» може стати сильним суб'єктом глобальної світової політики, сильнішим за всі політичні альянси» [1].

«Руський світ» постає як новий геополітичний проект, що має стати альтернативою західній цивілізації. Він має сприяти інтеграції православних без врахування кордонів між незалежними національними державами. Таким чином, для православного населення пострадянського простору пропонується нова геополітична та цивілізаційна ідентичність.

Концепція «Руський світ» – синтез культурного, релігійного та мовного підходів до трактування поняття «цивілізація». Вона ґрунтується на положеннях цивілізаційного підходу А. Дж. Тойнбі та С. Хантінгтона [5, 6].

Утвердження цивілізаційної ідентичності «Руський світ» для православного населення України сприяє появі проблеми формування власної національної ідентичності. Українська національна ідентичність на сучасному етапі може бути оформлена на основі мультикультурності, визнанні толерантності у релігійній сфері та співіснуванні альтернативних моделей історичної пам'яті. Зважаючи на те, що «Руський світ» передбачає орієнтацію лише на російську мову та культуру, одну історичну пам'ять, можемо стверджувати, що в умовах незалежної України цивілізаційна ідентичність «Руський світ» вступає у суперечність з національною ідентифікацією. Це несе загрозу існуванню та стабільності української держави.

Список використаних джерел:

1. Выступление Святейшего Патриарха Кирилла на торжественном открытии III Ассамблеи Русского мира – Режим доступа до джерела : <http://www.patriarchia.ru/db/text/928446.html>
2. Козловець М. А. Ідентичність: поняття, структура і типи / М. А. Козловець // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2011. – № 57. – С. 3-9.
3. Козловець М. А. Національна ідентичність як соціокультурний феномен / М. А. Козловець // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2011. – № 60. – С. 3-11.
4. Панарин А. С. Философия политики: Учебное пособие для политологических факультетов и гуманитарных вузов / А. С. Панарин. – М. : Наука, 1994. – 367 с.
5. Тойнби А. Дж. Цивилизация перед судом истории: Сборник / А. Дж. Тойнби. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 592 с.
6. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : АСТ, 2006. – 261 с.